

Закон України

Про Військовий статут

Верховна Рада України **п о с т а н о в л я є**:

I. Затвердити Військовий статут (додається).

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності через три місяці після його офіційного опублікування.

2. Визнати такими, що втратили чинність:

Закон України "Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України" (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 22-23, ст. 194 із наступними змінами);

Закон України "Про Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України" (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 22-23, ст. 196 із наступними змінами);

Закон України "Про Стройовий статут Збройних Сил України" (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 22-23, ст. 195 із наступними змінами).

3. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк з дня офіційного опублікування цього Закону:

привести власні нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Голова
Верховної Ради України

ВІЙСЬКОВИЙ СТАТУТ

ЧАСТИНА I. ВСТУП

Розділ I. Загальні положення

1. Цей Статут визначає загальні права та обов'язки громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які проходять військову службу відповідно до Закону України "Про військовий обов'язок та військову службу" (далі – військовослужбовці).

Цим Статутом керуються організаційні структури Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту, Національної гвардії України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, Служби безпеки України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Управління державної охорони України, а також інших, утворених відповідно до законів України військових формувань та органів спеціального призначення з правоохоронними функціями (далі – військові частини).

2. Дія Статуту поширюється на всіх військовослужбовців під час виконання ними обов'язків військової служби, у тому числі на військовозобов'язаних та резервістів під час проходження ними зборів, а також обраних народними депутатами України, депутатами Верховної Ради Автономної Республіки Крим або депутатами місцевих рад на виборні посади (прикомандированих відповідно до Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад із залишенням їх на військовій службі), військовослужбовців відряджених до державних органів, підприємств, установ, організацій, державних та комунальних навчальних закладів (закладів освіти) для виконання завдань в інтересах оборони держави та її безпеки із залишенням на військовій службі.

Положення Статуту у частині, що стосується вимог до зовнішнього вигляду та поведінки військовослужбовців, поширюються на громадян, звільнених з військової служби у відставку або у запас з правом носіння військової форми одягу, під час носіння ними військової форми одягу.

3. Цей Статут визначає взаємовідносини між військовослужбовцями, права і обов'язки та повноваження командирів (начальників) стосовно підпорядкованих військовослужбовців, правила внутрішнього порядку у військовій частині та її підрозділах, загальний порядок організації внутрішньої, вартової та гарнізонної служб.

4. У мирний і воєнний час під час проведення заходів бойової підготовки, а також під час виконання завдань в особливий період або в умовах збройного конфлікту внутрішня (корабельна), вартова та гарнізонна служби визначаються цим Статутом з урахуванням вимог бойових статутів, настанов по забезпеченню бойових дій.

5. Особливості організації корабельної служби визначаються відповідним положенням, що затверджується Міністерством оборони України.

6. Порядок виконання стройових прийомів і рухів без зброї та із зброєю; строїв підрозділів та військових частин у пішому порядку і на машинах; порядку виконання військового вітання, проведення стройового огляду; місце Бойового Прапора військової частини у строю, порядок його внесення і винесення; обов'язки військовослужбовців перед шиккуванням і в строю та вимоги до їх стройового навчання, визначається Міністерством оборони України.

Розділ II. Військова присяга

7. Кожний громадянин України, який поступає на військову службу, особисто складає Військову присягу на вірність Українському народові та скріплює її власноручним підписом.

8. Текст Військової присяги:

“Я, (прізвище, ім'я та по батькові), вступаю на військову службу і урочисто присягаю Українському народові боронити Україну, захищати державний суверенітет, територіальну цілісність і недоторканість України.

Присягаю відповідально і добросовісно виконувати військовий обов'язок, накази командирів, неухильно додержуватися Конституції та законодавства України.

Присягаю не порушувати принципи та норми міжнародного гуманітарного права, зберігати державну таємницю.

Присягаю примножувати славу і честь України і честь українського війська, ніколи не зрадити Україну та Український народ!”.

9. Порядок складання Військової присяги визначається Міністерством оборони України.

Розділ III. Зобов'язання іноземця та особи без громадянства

10. Кожний іноземець чи особа без громадянства, яка поступає на військову службу, особисто бере зобов'язання іноземця та особи без громадянства на і скріплює його власноручним підписом.

11. Текст зобов'язання іноземця та особи без громадянства:

“Я, (прізвище, ім'я), вступаю на військову службу і зобов'язуюся боронити Україну, захищати державний суверенітет, територіальну цілісність, демократичний конституційний лад та національні інтереси України від потенційних загроз.

Присягаю відповідально і добросовісно виконувати військовий обов'язок, накази командирів (начальників), неухильно додержуватися Конституції та законодавства України.

Присягаюсь зберігати державну таємницю і не порушувати принципи та норми міжнародного гуманітарного права”.

12. Порядок взяття зобов'язання іноземця та особи без громадянства визначається Міністерством оборони України.

Розділ IV. Бойовий Прапор

13. Бойовий Прапор є почесним символом слави військової частини, доблесті і честі військовослужбовців.

Бойовий Прапор закріплюється за військовою частиною та відображає особливості її бойового призначення, номер, найменування, історії та заслуг і свідчить про належність військової частини до військового формування.

Бойовий Прапор завжди знаходиться зі своєю військовою частиною. Збереження та захист Бойового прапора військової частини є обов'язком кожного військовослужбовця.

Опис і малюнок Бойового Прапора військової частини (з'єднання) визначається Президентом України.

Порядок вручення, утримання та зберігання Бойового Прапора визначається Міністром оборони України.

14. Військові кораблі і катери та судна забезпечення, несуть прапор Військово-Морських Сил Збройних Сил України (прапор Морської охорони Державної прикордонної служби України), який визначає їх державну належність.

Прапор Військово-Морських Сил Збройних Сил України та прапор Морської охорони Державної прикордонної служби України, піднятий на військовому кораблі і катері чи судні забезпечення, є його Бойовим Прапором. Він символізує його недоторканність і готовність захищати державні інтереси України на морі, а також річках, озерах та інших водоймах.

ЧАСТИНА II. ОСНОВИ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

Розділ I. Загальні положення

15. Військова служба є державною службою особливого характеру, що полягає у професійній діяльності із забезпечення оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності.

16. Військова служба будується на верховенстві права та ґрунтується на принципах вірності, єдності, відповідальності, неупередженості та професіоналізму.

17. Верховенство права полягає у забезпеченні законності, підзвітності, прозорості, рівності усіх категорій військовослужбовців перед законом.

18. Принцип вірності військовослужбовців полягає у стійкому ставленню без жодних сумнівів до таких складових:

повазі до демократичних цінностей, української культури, історії, мови та державних символів;

персональній відданості кожного військовослужбовця військовій службі, військовим традиціям держави та бойовим традиціям військової частини (підрозділу);

здатності гідно і стійко витримувати всі умови військової служби; готовності до самопожертви заради захисту свободи та незалежності українського народу, державного суверенітету, територіальної цілісності, недоторканості та національних інтересів;

прагненні примножити славу України і честь українського війська.

19. Принцип єдності полягає у:

об'єднанні зусиль військовослужбовців і Українського народу з метою забезпечення захисту держави від потенційних і реальних загроз;

здійсненні демократичного цивільного контролю над сектором безпеки та оборони України;

підвищенні престижу військовослужбовців та військової служби в суспільстві;

активізації процесів досягнення відповідності критеріям членства в НАТО та покращення взаємосумісності з арміями держав-членів НАТО;

інтеграції цивільного і військового персоналу задля ефективного виконання визначених завдань.

20. Принцип відповідальності військовослужбовців у взаємовідносинах між командирами (начальниками) та підлеглими і полягає у:

наділенні командира (начальника) всією повнотою розпорядчої влади стосовно підлеглих і покладанні на нього персональної відповідальності перед державою за належну та ефективну підготовку і виконання військовою частиною (підрозділом) завдань за призначенням;

особистій відповідальності кожного військовослужбовця, незалежно від його посади та військового звання, за належне виконання покладених на нього обов'язків військової служби;

21. Принцип неупередженості військовослужбовців полягає у: повазі до честі і гідності кожного військовослужбовця; толерантному і доброзичливому ставленні до інших військовослужбовців і цивільного персоналу; вимогливості до себе і інших військовослужбовців щодо добросовісного виконання обов'язків військової служби в межах своїх повноважень і компетенції та об'єктивній оцінці результатів; не зловживанні службовим положенням та привілеями; дотриманні принципу гендерної рівності, що полягає у наділенні рівними правами, рівними можливостями та рівними обов'язками військовослужбовців незалежно від статі.

22. Принцип професіоналізму полягає у: постійному вдосконаленні кожним військовослужбовцем власних професійних знань, умінь, навичок відповідно до визначених стандартів та критеріїв; впровадженні ефективної кадрової політики з урахуванням потенціалу, рівня підготовки та службового досвіду військовослужбовців при прийнятті кадрових рішень; розвитку військового лідерства, спрямованого на згуртування військового колективу, забезпечення командної роботи та мотивацію військовослужбовців до професійного розвитку.

23. Порядок проходження військової служби військовослужбовцями визначається законами України, указами Президента України та іншими нормативно-правовими актами, виданими на їх виконання.

24. Військовослужбовці офіцерського складу є представниками держави, кожний офіцер являється провідником державної політики в сфері оборони. Підготовка офіцерського складу спрямовується на розвиток лідерських якостей та здатності успішно керувати підлеглими від імені держави.

25. Військовослужбовці сержантського (старшинського) складу є помічниками офіцерів у проведенні заходів підготовки, безпосереднього управління військовими колективами, всебічної турботи про військовослужбовців.

Сержанти (старшини) складають основу професійного війська.

Сержантський (старшинський) склад представлений на всіх рівнях військового управління та входять до складу всіх штабних елементів (структур) органів військового управління різних, як невід'ємна частина системи управління та контролю.

Підготовка сержантського (старшинського) складу спрямовується на розвиток лідерських якостей, здатності успішно керувати підрозділом та набуття професійних компетентностей за визначеними військовими спеціальностями.

26. Військовослужбовці рядового складу виконують індивідуальні або колективні завдання і обов'язки, з яких, в свою чергу, складається успіх всього підрозділу (військової частини).

Підготовка військовослужбовців рядового складу спрямовується на досягнення здатності виконувати індивідуальні обов'язки і завдання у відповідності до визначених стандартів і встановлених вимог.

Військовослужбовці рядового складу витримують основне фізичне і психологічне навантаження військової служби.

27. Повсякденна діяльність військовослужбовців регулюються Конституцією України, законами України, цим Статутом та іншими нормативно-правовими актами.

28. Військовослужбовець вважається таким, що виконує обов'язки військової служби у випадках:

а) участі у бойових діях, виконанні завдань в умовах особливого періоду і воєнного стану, а також в умовах збройного конфлікту;

б) виконання посадових обов'язків;

в) несення бойового чергування, бойової служби, служби в гарнізонному наряді, виконання обов'язків у складі добового наряду;

г) участі в навчаннях і походах кораблів;

г) виконання наказу або розпорядження, відданого командиром (начальником);

д) знаходження на території військової частини у встановлений розпорядком дня (регламентом) час або в інший час, якщо таке викликано службовою необхідністю;

е) перебування у службовому відрядженні;

є) знаходження на лікуванні, слідування до місця лікування і в зворотному напрямку;

ж) слідування до місця військової служби і в зворотному напрямку;

з) проходження зборів;

и) знаходження в полоні (за винятком випадків добровільної здачі в полон), в положенні заручника або інтернованого;

і) зникнення безвісті — до визнання військовослужбовця у встановленому законом порядку безвісно відсутнім або визнання його померлим;

ї) захисту життя, здоров'я іншої людини;

й) надання допомоги правоохоронним органам із захисту прав і свобод людини і громадянина України, охороні правопорядку і забезпеченню суспільної безпеки;

- к) участі у запобіганні і ліквідації надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру;
- л) здійснення інших дій, які визнані судом такими, що здійснені в інтересах особи, суспільства і держави.

29. У разі необхідності за наказом командира (начальника) військовослужбовець зобов'язаний приступити до виконання обов'язків військової служби в будь-який час.

30. Військовослужбовець не визнається таким, що загинув (помер), отримав каліцтво (поранення, травму, контузію) або захворювання під час виконання обов'язків військової служби, якщо таке виявилось наслідком:

- а) самовільного знаходження поза розташуванням військової частини або встановленого за межами військової частини місця військової служби, за винятком випадків передбачених підпунктами "и)", "і)", "ї)", "й)", "к)" та "л)" цієї статті 28 цього Статуту;
- б) алкогольного, наркотичного та іншого сп'яніння;
- в) здійснення ним діяння, визнаного судом умисним кримінальним правопорушенням.

Розділ II. Права та обов'язки військовослужбовців

Загальні положення

31. Військовослужбовці мають права людини і громадянина з певними обмеженнями, встановленими законами

32. Військовослужбовці чоловіки і жінки мають рівні права та рівні обов'язки незалежно від статі.

Для жінок і чоловіків мають бути створені рівні умови проходження військової служби і визначені рівні вимоги, вони мають нести рівну відповідальність за власні дії або бездіяльність та їх наслідки.

33. Всі військовослужбовці та члени їх сімей заслуговують на повагу до їх честі і гідності з боку інших військовослужбовців, командирів (начальників) та громадян.

34. Військовослужбовці під час виконання завдань на бойовому чергуванні, у наряді, у варті та під час виконання інших спеціальних обов'язків військової служби зобов'язані виконувати відповідні обов'язки, визначені положеннями, інструкціями та іншими керівними документами, що затверджуються командиром (начальником).

35. На військовослужбовців покладаються обов'язки з підготовки до збройного захисту та захистом незалежності і територіальної цілісності

України, які пов'язані з необхідністю беззаперечного виконання поставлених завдань в будь-яких умовах, у тому числі із ризиком для життя і здоров'я. В зв'язку з особливим характером обов'язків, покладених на військовослужбовців, підвищеними вимогами до дисципліни, професійної придатності, фахових, фізичних, вольових та інших якостей їм надаються соціальні гарантії і пільги.

Права військовослужбовців

36. Військовослужбовці перебувають під захистом держави і мають усю повноту прав і свобод, закріплених Конституцією та законами України, з урахуванням окремих законодавчих обмежень, встановлених для військовослужбовців у випадках, передбачених Конституцією України.

37. Ніхто не має права обмежувати військовослужбовців в правах і свободах, гарантованих Конституцією України, законами України, а також втручатися в їх службову діяльність, за виключенням осіб, уповноважених на це законами, цим Статутом та іншими нормативними правовими актами.

38. Держава забезпечує соціальний та правовий захист військовослужбовців, охорону їх життя і здоров'я, здійснює заходи щодо створення для них гідного життєвого рівня, покращення умов військової служби та побуту до рівня, який відповідає характеру військової служби та її значенню в житті суспільства. Відповідний комплекс організаційно-правових та економічних заходів, зумовлений особливістю професійних обов'язків військовослужбовців, пов'язаних з ризиком для життя та здоров'я, а також певним обмеженням їх конституційних прав і свобод.

Реалізація зазначених заходів покладається на органи державної влади та місцевого самоврядування, інші державні органи (відповідно до їх повноважень та компетенції), а також є обов'язком командирів (начальників) усіх рівнів.

Спеціальні права військовослужбовців на застосування зброї, озброєння, військової та спеціальної техніки, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу

39. Військовослужбовці під час виконання обов'язків військової служби мають право носити, зберігати та застосовувати зброю, використовувати озброєння, військову та спеціальну техніку, спеціальні засоби, а також застосовувати заходи фізичного впливу.

Умови і загальний порядок застосування (використання) військовослужбовцями зброї, озброєння, військової та спеціальної техніки, спеціальних засобів, заходів фізичного впливу визначаються цим Статутом,

іншими спеціальними законами та нормативно-правовими актами, виданими на їх виконання.

При носінні і зберіганні зброї, а також спеціальних засобів, військовослужбовці зобов'язані виключити доступ до неї сторонніх осіб.

40. Військовослужбовці мають право застосувати зброю, використовувати озброєння, військову та спеціальну техніку, спеціальні засоби та/або заходи фізичного впливу, якщо інші заходи виявилися неефективними або якщо застосування інших заходів є неможливим.

Застосуванню зброї, використанню озброєння, військової та спеціальної техніки, спеціальних засобів та/або заходів фізичного впливу повинно передувати чітко виражене попередження про намір їх застосування (використання). Попереджувальні заходи повинні бути вичерпними та надавати можливість нападнику чи порушнику відмовитися від нападу (припинити дії з його підготовки) або відмовитися від вчинення протиправних дій.

41. Застосування зброї, використання озброєння, військової та спеціальної техніки, спеціальних засобів та/або заходів фізичного впливу повинно здійснюватися таким чином, щоб завдати мінімальної шкоди, та не повинно перевищувати встановлених повноважень.

Перевищення повноважень щодо застосування зброї, використання озброєння, військової та спеціальної техніки, спеціальних засобів та/або застосування заходів фізичного впливу має наслідком відповідальність, встановлену законом.

42. Військовослужбовці мають право особисто, а командири (начальники) – наказати підлеглим, застосувати зброю, використовувати озброєння, військову та спеціальну техніку, спеціальні засоби та/або заходи фізичного впливу для:

а) відбиття нападу або попередження загрози нападу на військові об'єкти, інші об'єкти чи осіб, що охороняються, військові транспортні засоби та/або військовослужбовців, а також для звільнення цих об'єктів та/або осіб у разі їх захоплення;

б) запобігання спроби незаконного заволодіння зброєю, озброєнням, військовою та спеціальною технікою, матеріально-технічними засобами та іншим військовим майном;

в) перешкоджання підготовці і здійсненню диверсій та терористичних актів, знешкодження засобів здійснення диверсій та терористичних актів, а також засобів їх доставки (в тому числі дистанційно керованих літальних апаратів);

г) недопущення блокування та для деблокування військових об'єктів та/або військових транспортних засобів;

д) припинення дій осіб, які не виконують законні вимоги військовослужбовця або перешкоджають їх виконанню;

- е) захисту цивільних осіб від нападу;
- є) припинення дій осіб, які вчинили або вчиняють кримінальне правопорушення, та затримання цих осіб;
- ж) припинення дій осіб, які становлять (можуть становити) небезпеку для військових об'єктів, військових транспортних засобів, військовослужбовців або цивільних осіб;
- з) подання сигналу тривоги або виклику допомоги;
- и) для нейтралізації тварин, які загрожують життю і здоров'ю людей;
- і) самозахисту і захисту особистої власності;
- ї) в інших випадках, визначених законом.

43. Кожний військовослужбовець для здійснення самооборони, залежно від обставин, наявних часу та засобів, самостійно визначає можливість застосування попереджувальних заходів.

Без попередження військовослужбовець має право застосовувати зброю у випадках, коли зволікання у її застосуванні створює безпосередню небезпеку для життя військовослужбовця чи інших громадян або може мати інші тяжкі наслідки.

При застосуванні зброї військовослужбовець повинен вжити заходів для забезпечення безпеки оточуючих, після застосування зброї, за необхідності, - надати домедичну допомогу постраждалим особам.

44. Про застосування зброї, використання озброєння, військової та спеціальної техніки, спеціальних засобів та/або заходів фізичного впливу негайно доповідається командирі військової частини (підрозділу).

45. Про поранення або смерть, що сталися внаслідок застосування зброї, використання озброєння, військової та спеціальної техніки, спеціальних засобів та/або заходів фізичного впливу командир військової частини (підрозділу) доповідає безпосередньому командирові (начальникові) та повідомляє відповідний правоохоронний орган у порядку визначеному керівниками центральних органів виконавчої влади та керівниками державних органів, які мають у своєму підпорядкуванні військові формування, утворені відповідно до законів України, керівниками Служби зовнішньої розвідки України, Служби безпеки України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, керівниками інших правоохоронних органів спеціального призначення (далі – Керівники державних органів).

46. Під час виконання бойових завдань військовослужбовці застосовують зброю, використовують озброєння, військову та спеціальну техніку, спеціальні засоби та заходи фізичного впливу відповідно до умов бойової обстановки з урахуванням вимог цього Статуту, спеціальних законів та інших нормативно-правових актів, виданих на їх виконання, а також бойових статутів та настанов із забезпечення бойових дій.

47. У районах виконання бойових завдань (в умовах особливого періоду, в тому числі в умовах воєнного стану), з метою припинення дій особи (осіб), направлених на державну зраду або зрив виконання бойового завдання, чи дій, що становлять безпосередню загрозу життю і здоров'ю інших осіб, а також для затримання військовослужбовця, який вчиняє діяння, що підпадає під ознаки кримінального правопорушення, пов'язаного з непокорюю, опором чи погрозою начальнику, застосуванням насильства, самовільним залишенням бойових позицій та визначених місць дислокації військових частин (підрозділів), командир (начальник) має право особисто застосовувати заходи фізичного впливу без спричинення шкоди здоров'ю військовослужбовця, а також спеціальні засоби, достатні для припинення протиправних дій.

У бойовій обстановці командир (начальник) може застосувати зброю чи віддати підлеглим наказ про її застосування, якщо в інший спосіб неможливо припинити кримінальне правопорушення, при цьому не заподіюючи смерті військовослужбовцю.

У разі якщо дозволяють обставини, командир (начальник) перед застосуванням заходів фізичного впливу, спеціальних засобів або зброї повинен голосом та пострілом угору попередити про це особу, проти якої можуть бути застосовані такі заходи.

48. Порядок застосування зброї і використання бойової техніки з'єднаннями, військовими частинами і підрозділами затверджується Кабінетом Міністрів України.

Загальні обов'язки військовослужбовців

49. Захист державного суверенітету і територіальної цілісності України, збройне забезпечення оборони та безпеки держави, відсіч збройній агресії, а також виконання завдань відповідно до міжнародних зобов'язань України складають сутність військового обов'язку.

50. Оборона України, захист державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та національних інтересів України від потенційних загроз є обов'язком кожного військовослужбовця.

51. Військовослужбовці під час проходження військової служби зобов'язані виконувати обов'язки військової служби визначені цим Статутом, законами України та іншими нормативно-правовими актами і наказами виданими на їх виконання, а також бойовими статутами і настановами по забезпеченню бойових дій.

52. Кожен військовослужбовець, незалежно від його посади та військового звання, несе персональну відповідальність за виконання покладених на нього обов'язків військової служби, дотримання військової

дисципліни, вимог цього Статуту, нормативних та керівних документів, положень, інструкцій, що регламентують його службову діяльність, і правил поведінки.

53. Виконання військового обов'язку під час проходження військової служби (виконання обов'язків військової служби) зобов'язує військовослужбовців:

захищати суверенітет України, її територіальну цілісність та недоторканність;

поважати честь і гідність кожної людини як найвищі моральні цінності;

додержуватися Конституції України та законів України, Військової присяги, гідно виконувати обов'язки військової служби;

дотримуватись принципів військової служби;

дотримуватися бойових та військових традицій Українського війська, дорожити бойовою славою військової частини, честю і гідністю військовослужбовця;

з повагою ставитись до військовослужбовців та цивільного персоналу незалежно від їх посад, статі, національності, віросповідання, місця та строку проходження військової служби, не допускати випадків знущань і домагань;

виявляти повагу до командирів (начальників) і старших за військовим званням, сприяти їм у підтриманні порядку і військової дисципліни;

сприяти командирам (начальникам) у формуванні позитивного командного морально-бойового духу;

поважати історію та культуру Українського народу;

знати та дотримуватись норм міжнародного гуманітарного права;

бути мужнім, відповідальним і дисциплінованим;

бути пильним, діяти ініціативно, наполегливо, до повного виконання визначеного завдання;

знати й утримувати в готовності до застосування закріплену зброю, озброєння, військову та спеціальну техніку, берегти матеріально-технічні засоби та інше військове майно, раціонально та ощадливо їх використовувати;

допомагати військовослужбовцям та іншим особам, що перебувають у небезпеці;

не допускати самому та стримувати інших від вчинення протиправних дій;

про все, що сталося з військовослужбовцем і стосується виконання ним обов'язків військової служби, та про зроблені йому зауваження військовослужбовець зобов'язаний доповідати своєму безпосередньому командирові (начальникові);

піклуватися про збереження та зміцнення свого здоров'я, не приховувати хвороби, факти травмування, дотримуватися правил особистої та колективної гігієни;

додержуватись встановлених для військовослужбовців правил військового вітання, правил носіння військової форми одягу, вимог до зовнішнього вигляду, ввічливості і поведінки.

54. У службовій діяльності військовослужбовець зобов'язаний дбайливо ставитися до збереження свого здоров'я. Військовослужбовець зобов'язаний систематично працювати над підвищенням рівня своєї фізичної підготовки.

55. Під час виконання обов'язків військової служби та у позаслужбовий час (в побуті) військовослужбовець зобов'язаний дотримуватись заходів безпеки і збереження свого життя і здоров'я.

56. Військовослужбовець зобов'язаний належним чином виконувати загальні, посадові та спеціальні обов'язки.

57. Посадові обов'язки визначають обсяг виконання завдань, доручених йому за посадою.

Зміст і обсяг обов'язків за основними військовими посадами визначаються Керівниками державних органів.

58. Обов'язки за конкретною військовою посадою визначаються відповідними наказами командирів (начальників) на підставі вимог цього Статуту, спеціальних законів України, інших нормативно-правових актів, інструкцій та інших відомчих документів, виданих на їх виконання.

Під час визначення обсягу і змісту посадових обов'язків військовослужбовця командирами (начальниками) мають бути дотримані вимоги раціонального розподілу службового навантаження з урахуванням розподілу часу і службового регламенту, рівня підготовки і службового досвіду військовослужбовця, фізичних і психологічних можливостей організму людини.

59. Обов'язки військовослужбовців під час виконання бойових завдань визначаються відповідними інструкціями, настановами і керівництвами, які затверджуються керівниками військових формувань, утворених відповідно до законів України, Служби зовнішньої розвідки України, Служби безпеки України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, керівниками інших правоохоронних органів спеціального призначення та встановлюються письмовими наказами (бойовими розпорядженнями) відповідних командирів (начальників), та виданими на їх виконання письмовими або усними наказами і розпорядженнями безпосередніх командирів (начальників).

Покладання на військовослужбовця обов'язків, що виходять за межі загальних обов'язків, визначених цим Статутом, забороняється.

60. Військовослужбовець виконує спеціальні обов'язки під час призначення його до складу чергових сил і засобів, варт, добового наряду, тощо.

Зміст та обсяг спеціальних обов'язків військовослужбовця визначається Керівниками державних органів з урахуванням вимог цього Статуту, спеціальних законів України, інших нормативно-правових актів, інструкцій та інших відомчих документів, виданих на їх виконання.

61. Військовослужбовці зобов'язані виконувати отримані накази та поставленні ним завдання в будь-яких умовах, у тому числі із ризиком для життя чи здоров'я.

62. Військовослужбовець зобов'язаний знати і дотримуватися норм міжнародного гуманітарного права, правил поведження із пораненими, хворими, особами, які потерпають при аварії корабля (судна), медичним персоналом, духовними особами, цивільним населенням в районі бойових дій, а також військовополоненими (затриманими).

63. Військовослужбовець в ході бойових дій, навіть знаходячись у відриві (в ізоляції) від своєї військової частини (підрозділу) і в повному оточенні, повинен чинити рішучий спротив противнику, уникаючи захоплення в полон. Якщо військовослужбовець, який знаходиться у безпорадному стані, в тому числі в наслідок важкого поранення або контузії, буде захоплений противником у полон, він має шукати і використовувати будь-яку можливість для свого звільнення і звільнення своїх побратимів з полону і повернення до своїх військ (своєї військової частини).

Військовослужбовець, який захоплений противником у полон, при допиті (опитуванні) зобов'язаний повідомити лише своє прізвище, ім'я, по-батькові, військове звання, дату народження і особистий номер. Повідомлення іншої інформації, крім відомостей, що становлять державну таємницю, допускається лише у разі наявності реальної загрози його життю та здоров'ю, зокрема у результаті застосування щодо нього тортур, нелюдського поведження, умисного заподіяння тяжких страждань або серйозного тілесного ушкодження чи іншої шкоди здоров'ю.

Він зобов'язаний зберігати честь і гідність, виявляти стійкість і мужність, допомагати іншим військовослужбовцям, які знаходяться в полоні, утримувати їх від допомоги противнику (пособництва), відкидати спроби противника використати військовослужбовця для нанесення шкоди Україні.

64. За військовослужбовцями, захопленими в полон або в якості заручників, а також за інтернованими в нейтральних державах зберігається статус військовослужбовця.

Командири (начальники) зобов'язані вживати усіх можливих заходів щодо їх звільнення.

Відповідальність військовослужбовців

65. Військовослужбовці залежно від характеру вчиненого правопорушення та провини несуть та з урахуванням бойового імунітету, визначеного Законом України "Про оборону України", дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову та кримінальну відповідальність згідно із законом.

66. За шкоду завдану державному майну, у тому числі військовому майну, майну, залученому під час мобілізації, військовослужбовці несуть матеріальну відповідальність встановленому законом.

Загальні обов'язки командира (начальника)

67. Командир (начальник) – це військова посадова особа, якій надано право від імені держави, керувати особовим складом підпорядкованої військової частини (підрозділу).

Командир (начальник) має право одноосібно приймати рішення, віддавати накази і вимагати їх виконання.

За прийняті рішення та віддані накази командир (начальник) несе відповідальність згідно із законом.

68. Командир (начальник) зобов'язаний особисто і вимагати від підлеглих діяти відповідно до вимог Конституції України, законів України, цього Статуту та інших нормативно-правових актів, власним прикладом демонструвати добросовісність, дотримуватись принципів військової служби для забезпечення встановленого порядку у військовій частині (підрозділі).

69. Командир (начальник) несе персональну відповідальність за ефективний розподіл ресурсів військової частини (підрозділу) з врахуванням визначених пріоритетів.

Вимога економії ресурсів включає й ефективний розподіл часу на виконання обов'язків військової служби та виконання завдань особовим складом.

70. Командир (начальник) в межах повноважень, здійснює керівництво підпорядкованим особовим складом та організовує виконання визначених завдань.

Командири (начальники) повинні формувати у підлеглих почуття єдності з власним підрозділом (військовою частиною), сприяти підвищенню їх самооцінки, надихати їх розумінням спільної мети, об'єднанням зусиль і досягненням визначених цілей.

71. Основний обов'язок командира (начальника) – організувати підготовку підпорядкованої військової частини (підрозділу) і керувати нею (ним) під час виконання завдань за призначенням.

72. Командир (начальник) особисто відповідає за готовність військової частини (підрозділу) до виконання завдань за призначенням та успішне виконання покладених на неї (нього) завдань.

73. Командир (начальник) зобов'язаний:

постійно здійснювати заходи із підтримання готовності військової частини (підрозділу) до виконання завдань за призначенням;

визначати основні завдання підпорядкованим підрозділам, розподіляти обов'язки підпорядкованого особового складу (з урахуванням його фахової підготовки і професійної компетентності та у межах його повноважень);

вчасно, з урахуванням умов обстановки, приймати рішення щодо виконання визначених завдань;

знати та виконувати вимоги нормативно-правових актів та інших керівних документів за напрямом діяльності;

знати морально-ділові якості безпосередньо підпорядкованого особового складу, тактико-технічні характеристики зброї, озброєння, військової та спеціальної техніки, що знаходиться на озброєнні у ввіреній йому військовій частині (підрозділі), а також загальну будову основних зразків озброєння, військової та спеціальної техніки;

мати відомості про особовий склад, зброю, озброєння, військову та спеціальну техніку, матеріально-технічні засоби військової частини (підрозділу) за штатом, списком і в наявності та їх стан;

у разі надходження до військової частини (підрозділу) нових (модернізованих) зразків озброєння, військової та спеціальної техніки організувати вивчення їх тактико-технічних і експлуатаційних характеристик та внесення їх до технічної документації;

доповідати командирі (начальнику), якому він безпосередньо підпорядкований, про ступінь втрати боєздатності військової частини (підрозділу) або виникнення надзвичайної ситуації;

організувати охорону та оборону військової частини (підрозділу), приймати рішення щодо застосування для її (його) захисту зброї, озброєння, військової та спеціальної техніки;

забезпечити охорону державної таємниці та захисту інформації з обмеженим доступом у військовій частині (підрозділі);

забезпечувати дотримання вимог скритності управління військами;

встановлювати у військовій частині (підрозділі) такий внутрішній порядок, який сприяв би дотримання положень цього Статуту та інших нормативно-правових актів, які його регламентують;

вивчати досвід підготовки і застосування військових частин (підрозділів), сил і засобів держав-партнерів України та впроваджувати його у діяльність військ (сил);

організувати удосконалення навчальної матеріально-технічної бази військової частини (підрозділу) та її використання за призначенням;

постійно працювати над підвищенням рівня особистої професійної підготовки та підготовки підлеглих командирів (начальників), мотивувати особовий склад військової частини (підрозділу) до професійного розвитку;

організовувати та особисто проводити заняття з особовим складом військової частини (підрозділу);

бути лідером, разом із своїми підлеглими гідно переносити труднощі, небезпеку та навантаження, пов'язані з проходженням військової служби;

підтримувати високий рівень вмотивованості та психологічної готовності особового складу до виконання завдань за призначенням;

організовувати заходи, спрямовані на згуртування військового колективу, розвиток довіри між командирами (начальниками) та підлеглими та формування навиків ефективної колективної роботи;

вимагати якісного виконання підпорядкованим особовим складом обов'язків військової служби;

вести роботу щодо підтримання військової дисципліни, проводити оцінку ризиків, вживати заходів щодо усунення причин та запобігання вчиненню правопорушень, загибелі і травмування особового складу;

бути справедливим у ставленні до підлеглих, поєднувати вимогливість і принциповість з повагою до їх честі і гідності, бути уважним до їх потреб, у разі необхідності, клопотати перед безпосереднім командиром (начальником) про їх задоволення (вирішення);

вживати заходів для збереження та зміцнення фізичного та психічного здоров'я підпорядкованого особового складу;

організовувати взаємодію з місцевим населенням, органами місцевого самоврядування, засобами масової інформації та здійснювати керівництво заходами цивільно-військового співробітництва у військової частині (підрозділі);

організовувати використання за призначенням казармено-житлового фонду, комунальних споруд, інженерних мереж, наданих для користування військовій частині (підрозділу);

організовувати належну експлуатацію, збереження і використання зброї, озброєння, військової та спеціальної техніки, матеріально-технічних засобів та іншого військового майна, раціонального та ощадливого їх використання;

організовувати правову роботу, роботу щодо відшкодування матеріальних збитків, заподіяних військовій частині, керувати фінансово-господарською діяльністю військової частини;

організовувати та здійснювати заходи, спрямовані на захист особового складу, зброї, озброєння, військової та спеціальної техніки, матеріально-технічних засобів, іншого військового майна від засобів ураження, пожеж та стихійного лиха;

сприяти задоволенню релігійних потреб військовослужбовців;

забезпечувати безпечні умови праці та організовувати виконання вимог нормативних актів з питань охорони праці та дотримання заходів безпеки під час виконання обов'язків військової служби.

74. Командир (начальник) повинен використовувати такий стиль управління підлеглими, який мотивує підлеглих військовослужбовців та забезпечує ефективне виконання покладених на військову частину (підрозділ) завдань, демонструє важливість їх виконання та мінімізує необґрунтовані ризики для життя та здоров'я військовослужбовців і цивільних осіб.

75. Командир (начальник) зобов'язаний керувати розсудливо, сміливо, ініціативно і рішуче, за будь яких умов обстановки не припиняти управління військовою частиною (підрозділом).

Присутність на території військової частини або в розташуванні підрозділу старших командирів (начальників) не знімає з командира військової частини (підрозділу) відповідальності за виконання нею (ним) завдань за призначенням, а командиром – своїх обов'язків.

76. У разі неможливості виконання обов'язків військової служби через хворобу та з інших поважних причин командир (начальник) для виконання цих обов'язків призначає одного із своїх заступників, якщо штатом підрозділу посада заступника не передбачена, іншу посадову особу.

У випадку загибелі, тяжкого поранення, раптового тяжкого захворювання або фізичної неможливості командира (начальника) призначити посадову особу для виконання своїх посадових обов'язків, командира (начальника) заміщує військовослужбовець у порядку черговості, визначеної штатом військової частини (підрозділу), якщо інше не було визначено відповідним командиром (начальником). Про прийняття командування така особа негайно доповідає за підпорядкованістю.

Розділ III. Начальники та підлеглі, старші та молодші за військовим званням

77. За своїм службовим становищем та/або військовим званням військовослужбовці можуть бути начальниками, рівними або підлеглими стосовно інших військовослужбовців.

78. Начальник по відношенню до підлеглих військовослужбовців виконує керівні, управлінські функції, а також функції з підготовки. Він зобов'язаний створювати належні умови для ефективної діяльності підлеглих, забезпечувати належний внутрішній порядок та стан військової дисципліни у військовій частині (підрозділі).

79. Начальники, яким військовослужбовці підлеглі за службовим становищем, у тому числі й тимчасово, є прямими начальниками для цих військовослужбовців.

Найближчий до військовослужбовця прямий начальник є безпосереднім начальником.

80. Військовослужбовці, які за їх службовим становищем не є стосовно інших військовослужбовців начальниками або підлеглими, можуть бути старшими, рівними чи молодшими за військовим званням.

Старші за військовим званням військовослужбовці мають право вимагати від молодших за військовим званням військовослужбовців додержання громадського порядку, правил поведінки, правил носіння форми одягу та військового вітання.

Рівні за військовим званням військовослужбовці мають право звертати увагу один одного на додержання громадського порядку, правил поведінки, форми одягу та військового вітання.

Молодші за військовим званням військовослужбовці повинні виконувати зазначені вимоги старших за військовим званням військовослужбовців.

Дія частин другої-четвертої цієї статті не поширюється на військовослужбовців, які відбувають кримінальне покарання у виді арешту на гауптвахті, адміністративне стягнення у виді арешту з триманням на гауптвахті, та які утримуються в спеціальних кімнатах для перебування тимчасово затриманих військовослужбовців (кімнатах для тимчасово затриманих). Зазначені військовослужбовці зобов'язані виконувати команди та розпорядження військових службових осіб та військовослужбовців чергових змін охорони і конвоювання (далі – чергова зміна).

81. У разі спільного виконання службових обов'язків військовослужбовцями, що не підпорядковані один одному, якщо їх службові відносини не визначені командиром (начальником), начальником є старший за військовим званням, за рівних військових звань – за займаною посадою, а при рівних посадах – за тривалістю перебування на військовій службі.

82. Військовослужбовці на період виконання сумісних заходів (операція з підтримання миру та безпеки, відрядження на посади до міжнародних організацій тощо) можуть перебувати у службових відносинах за підлеглистю з військовослужбовцями інших держав.

Розділ IV. Порядок відання і виконання наказів

83. Наказ – це форма реалізації службових повноважень командира (начальника), згідно з якими визначаються мета і предмет завдання, строк його виконання та відповідальна особа, якій належить його виконати (організувати та забезпечити виконання).

Наказ має бути сформульований чітко і не повинен допускати подвійного тлумачення.

Наказ можна віддавати одному чи декільком військовослужбовцям усно (як правило у присутності інших військовослужбовців) або письмово.

Наказ може бути доведено як особисто так і за допомогою технічних засобів.

84. Наказ віддається безпосереднім начальником.

За потреби командир (начальник), може віддати наказ підлеглому, минаючи його безпосереднього начальника, про що повідомляє безпосереднього начальника підлеглому чи наказує підлеглому особисто доповісти своєму безпосередньому начальникові про отриманий наказ.

85. Командир (начальник) відповідає за зміст наказу, його законність, належне забезпечення виконання та наслідки виконання наказу.

Під час віддання наказу командир (начальник) повинен вказати кому, що саме, де і коли необхідно виконати. Спосіб виконання завдання визначає безпосередньо особа, яка отримала наказ.

Для того, щоб переконатися, чи правильно підлеглий зрозумів відданий наказ, командир (начальник) може вимагати від нього стисло передати зміст наказу.

Віддаючи наказ командир (начальник) повинен діяти в межах повноважень та враховувати рівень підготовки військовослужбовця, умови та обставини виконання наказу і наявність та забезпечення усіма силами та засобами, необхідними для його виконання.

86. Військовослужбовець після отримання наказу має право звернутися до командира (начальника) з проханням уточнити зміст наказу і далі виконує його.

87. Наказ, крім явно злочинного наказу, має бути виконаний військовослужбовцем сумлінно, точно та у встановлений строк. Обговорення (критика) отриманого наказу не припустима.

У разі отримання явно злочинного наказу військовослужбовець негайно повинен повідомити про це особу, яка віддала цей наказ, а також її командира (начальника).

88. Якщо під час отримання наказу військовослужбовець усвідомлює, що не має можливості виконати наказ з об'єктивних причин, або розуміє, що не спроможний виконати наказ своєчасно та у повному обсязі, він про це зобов'язаний доповісти командир (начальнику), який віддав наказ.

89. Командир (начальник) зобов'язаний контролювати виконання відданого наказу.

90. Про виконання наказу військовослужбовець зобов'язаний доповісти командир (начальнику), який віддав наказ, а також своєму безпосередньому командир (начальнику).

Про невиконання (несвоєчасне або неповне виконання) наказу військовослужбовець зобов'язаний доповісти командирі (начальнику), який віддав наказ, а також своєму безпосередньому командирі (начальнику), вказавши причини невиконання наказу (несвоєчасного або неповного виконання) наказу.

91. У разі коли військовослужбовець, який виконує наказ, отримав новий наказ від іншого прямого начальника (старшого за посадою ніж командир (начальник), який віддав попередній наказ), що стане перешкодою для виконання раніше отриманого наказу, він доповідає про це командирі (начальнику), який віддав новий наказ, і діє за його рішенням.

Командир (начальник), який віддав новий наказ, невідкладно повідомляє про це командира (начальника), який віддав попередній наказ.

92. У випадку втрати зв'язку з командиром (начальником), військовослужбовці діють самостійно, керуючись раніше отриманим наказом (визначеними завданнями), враховуючи зміни, що відбулися в обстановці, інтереси служби та дотримуючись вимог законодавства.

93. За віддання і виконання злочинного наказу винні особи несуть відповідальність згідно із законом.

За невиконання або неналежне виконання наказу (крім явно злочинного наказу) військовослужбовець несе відповідальності згідно із законом.

94. Відмінити наказ має право лише командир (начальник), який його віддав або його прямий начальник.

95. У разі непокори чи опору підлеглого, відмови виконувати наказ командир (начальник) зобов'язаний вжити вичерпних заходів передбачених законодавством для відновлення порядку.

Розділ V. Військова поведінка і ввічливість військовослужбовців

96. Військовослужбовець зобов'язаний дотримуватись загальноприйнятих у суспільстві норм поведінки, завжди пам'ятати, що його соціальний статус, пов'язаний із захистом України та служінням Українському народові.

Кожен військовослужбовець має усвідомлювати, що за його поведінкою робляться висновки про ступінь вихованості, ввічливості всього особового складу військової частини (підрозділу) та усього Українського війська.

Військовослужбовці зобов'язані поважати культуру та толерантно ставитися до національних та етнічних традицій населення України та інших держав.

97. Відносини між військовослужбовцями повинні ґрунтуватися на взаємній повазі.

Військовослужбовці у питаннях служби звертаються один до одного на “Ви”, за військовим званням і прізвиськом або тільки за військовим званням, додаючи слово “Пане (пані)”.

В окремих випадках, як прояв взаємної поваги, військовослужбовцям дозволяється звертатися один до одного за ім'ям з додаванням слова “Пане (пані)”.

У разі коли необхідно звернутися до іншого військовослужбовця в присутності командира (начальника) або старшого за військовим званням, військовослужбовець попередньо запитує на це дозволу командира (начальника) або старшого за військовим званням.

98. Військовослужбовцям забороняється:

вживати алкогольні, слабоалкогольні напої на території (в розташуванні) військової частини (підрозділу) або поза її межами, перебуваючи у військовій формі одягу (крім випадків коли це передбачено протоколом проведення офіційного заходу або правилами церемоніалу);

перебувати на території (в розташуванні) військової частини (підрозділу) у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, а також виконувати обов'язки військової служби поза розташуванням військової частини у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння;

сидіти (лежати) у присутності командира (начальника) або старшого за військовим званням без його дозволу, крім випадків медичних показань через стан здоров'я військовослужбовця;

демонструвати особисті стосунки інтимного характеру з іншими особами на території військової частини та у розташуванні підрозділу або за її межами під час виконання обов'язків військової служби;

здійснювати будь-які дії, результатом яких можуть бути фізичні, психологічні або сексуальні образи чи страждання інших осіб.

99. Під час виконання обов'язків військової служби поведінка військовослужбовців не повинна мати по відношенню до інших осіб сексуального підтексту або намірів, що можуть бути розцінені як сексуальні домагання (дії сексуального характеру, виражені словесно – зауваження, натяки сексуального характеру, глузування, непристойні пропозиції, залякування, або фізично – доторкання, поплескування, утискання, що принижують людську гідність, тощо).

Не допустимими є статеві стосунки між військовослужбовцями та представниками цивільного населення, які проживають на території виконання бойового завдання, оскільки вони підривають довіру та ставлять під сумнів професійність військовослужбовців.

100. Військовослужбовець при вході до службового приміщення, повинен запитати про це дозволу у командира (начальника) чи старшого за військовим званням, які знаходяться у цьому приміщенні.

Військове вітання

101. Військове вітання військовослужбовців є обов'язковим елементом ввічливості та є ознакою поваги традиціям, а також ознакою вихованості, дисциплінованості і згуртованості військовослужбовців.

102. При вітанні (прощанні) старшого командира (начальника) або старшого за військовим званням словами “Слава Україні” військовослужбовці, які перебувають у строю або поза строєм під час офіційних заходів, відповідають: “Героям слава”.

В інших випадках військовослужбовці вітаються за загальноприйнятими правилами ввічливості.

103. Якщо командир (начальник) поздоровляє військовослужбовця або дякує йому, то військовослужбовець відповідає командирові (начальникові) “Служу Українському народові” перебуваючи обличчям до командира (начальника).

Якщо командир (начальник) поздоровляє особовий склад військової частини (підрозділу), то військовослужбовці відповідають протяжним триразовим “Слава”, а якщо командир (начальник) дякує – словами “Служимо Українському народові”.

104. Військовослужбовці зобов'язані виконувати військове вітання:

Державному Прапору України під час проведення офіційних заходів, Бойовому Прапору військової частини, Військово-Морському прапору бойового корабля та катеру (судна забезпечення);

при виконанні Державного Гімну України;

Президенту України – Верховному Головнокомандувачу Збройних Сил України, Міністру оборони України та всім прямим начальникам;

під час офіційного виконання (звучання) гімнів іноземних держав під час проведення офіційного заходу;

похоронним процесіям, які супроводжуються військовими підрозділами (командами);

в інших випадках, визначених Міністерством оборони України.

105. Всі військовослужбовці зобов'язані при зустрічі (випередженні) виконувати військове вітання, з дотриманням правил встановлених Міністерством оборони України.

106. Підлеглі (молодші за військовим званням) першими вітають начальників (старших за військовим званням).

Серед двох військовослужбовців, рівних за службовим становищем і військовим званням, першим військове вітання виконує той, хто вважає себе більш вихованим і ввічливим.

107. Військове вітання військовослужбовцем не виконується під час: знаходження на території ведення бойових дій, під час виконання бойового завдання та спеціальних завдань приховано (під прикриттям), а також при проведенні польових навчань (занять); експлуатації техніки та обладнання, виконання господарських робіт; безпосередньої участі в спасінні, наданні допомоги та захисті людей; конвоювання (супроводження) осіб, до яких застосовано запобіжний захід у виді тримання під вартою, затриманих, обвинувачених чи засуджених; знаходження на стаціонарному лікуванні у лікувальних закладах; в інших випадках, коли виконання війського вітання може завдати шкоди життю та здоров'ю військовослужбовця чи інших осіб.

108. Військові частини і підрозділи (при знаходженні в строю, під час руху, в приміщеннях тощо) вітають Президента України, Міністра оборони України і всіх прямих начальників, а також осіб, призначених для керівництва інспектуванням (перевіркою) військової частини (підрозділу), за правилами, встановленими Міністерством оборони України.

Зовнішній вигляд військовослужбовців

109. Зовнішній вигляд військовослужбовця і дотримання ним правил носіння військової форми одягу є ознаками дисциплінованості та показником високого рівня корпоративної культури в Українському війську. Своім зовнішнім виглядом і ставленням до військової форми одягу кожен військовослужбовець демонструє перш за все самодисципліну (вимогливість до себе) і власну гордість за належність до Українського війська.

110. Командири (начальники) всіх рівнів зобов'язані проявляти турботу щодо зовнішнього вигляду підлеглих у поєднанні з неухильним дотриманням встановлених правил носіння військової форми одягу.

111. Військовослужбовці повинні мати охайну зачіску, яка не ускладнює використання захисних шоломів та/або засобів індивідуального захисту.

112. Всім категоріям військовослужбовців під час бойових та навчально-бойових завдань дозволяється носіння бороди та вусів за умови, що вони мають відповідати вимогам гігієни і не заважати використанню засобів індивідуального захисту та носінню спорядження.

113. Військовослужбовцям жіночої статі під час виконання обов'язків військової служби дозволяється макіяж з використанням декоративної косметики наближених до натурального кольору шкіри.

114. Військовослужбовці повинні мати охайно стрижені нігті.

Довжина нігтів військовослужбовців жіночої статі повинна забезпечувати дотримання заходів безпеки під час виконання обов'язків військової служби та підтримання особистої гігієни. При цьому використання яскравого декоративного покриття не рекомендується.

115. Військовослужбовці мають утримуватись від використання татуювань на відкритих частинах тіла. Нанесення татуювань екстремістського, непристойного, сексистського або расистського змісту і значення заборонено.

116. Носіння ювелірних прикрас під час виконання бойових завдань заборонено.

Носіння шлюбних обручок дозволяється за умови дотримання заходів безпеки.

117. Носіння військовослужбовцями сонцезахисних окулярів дозволяється, за винятком випадків знаходження в службовому приміщенні або під час особистого офіційного спілкування з командиром (начальником) чи підлеглим.

118. Під час виконання обов'язків військової служби військовослужбовцем обов'язкове носіння на ланцюжку (на шії) особистого ідентифікаційного жетону.

119. Військовослужбовці повинні дотримуватися встановлених правил носіння військової форми одягу, які затверджуються відповідними Керівниками державних органів.

120. У вільний (позаслужбовий) час, а також в окремих випадках під час виконання обов'язків військової служби, військовослужбовці мають право носити цивільний одяг.

Порядок носіння цивільного одягу під час виконання обов'язків військової служби встановлюється командиром (начальником).

Розділ VI. Службові процедури

Службове відрекомендування військовослужбовця

121. Службове відрекомендування військовослужбовця – це повідомлення інформації про свою посаду, військове звання, ім'я і прізвище

(з доданням, у разі, необхідності інформації стосовно підстав свого відрекомендування).

122. Військовослужбовець відрекомендовується:
під час зустрічі прямих начальників;
при призначенні;
у разі повернення з відрадження, відпустки, лікування, або в інших випадках, пов'язаних з тривалою відсутністю у військовій частині (підрозділі);
при проведенні опитування під час інспектування (перевірки) військової частини.

Призначення на посаду, прийняття і здавання посади

123. Військовослужбовці призначаються на посади в порядку, визначеному відповідними положеннями про проходження військової служби, що затверджуються Президентом України та іншими нормативно-правовими актами, виданими на їх виконання.

124. Порядок прийняття і здавання посад визначається Керівниками державних органів.

Заяви та скарги

125. З особистих питань та питань службової діяльності військовослужбовець за потреби подає заяви та скарги безпосередньому командирі (начальнику).

Скарга також може подаватися військовослужбовцем командирі (начальнику) тієї особи, чії дії (бездіяльність) оскаржуються.

126. Військовослужбовець має право надсилати письмові заяви та скарги або особисто звертатися до органів державної влади, народних депутатів України діючого скликання, посадових осіб, органів військового управління, органів, які проводять досудове розслідування, суду та інших правоохоронних органів у разі порушення їх прав, законних інтересів та свобод у наслідок неправомірних рішень, дій (бездіяльності) щодо них командирів (начальників) чи інших військовослужбовців.

127. Військовослужбовець, що подав заяву чи скаргу, має право:
особисто надавати пояснення командирі (начальнику) чи посадовій особі органу, якому подана заява (скарга), або особі, що здійснює перевірку фактів, викладених у заяві (скарзі), звертатися з клопотанням щодо залучення свідків;

подавати додаткові матеріали чи клопотати, щоб їх витребував командир (начальник) або орган, який розглядає заяву або скаргу;

звертатися з письмовою вимогою про дотримання конфіденційності розгляду заяви чи скарги;
бути присутнім під час розгляду заяви або скарги;
у встановленому законом порядку користуватися послугами адвоката чи іншого фахівця в галузі права;
знайомитися з матеріалами перевірки за результатами розгляду заяви чи скарги;
одержати письмову відповідь про результати розгляду заяви або скарги;
оскаржувати прийняте за заявою чи скаргною рішення у відповідному суді;
вимагати у встановленому законом порядку відшкодування нанесених йому збитків, якщо вони стали результатом виявлених порушень.

128. Ніхто не може бути покараний за те, що він подає заяву (скаргу).

Подання заяви чи скарги військовослужбовцем не звільняє його від виконання своїх посадових та/або службових обов'язків, наказів командирів (начальників).

129. Заборонено подавати заяву чи скаргу під час:

бойового чергування;
перебування в строю (за винятком заяв і скарг, поданих під час опитування військовослужбовців);
несення вартової, внутрішньої (чергової та вахтової), гарнізонної служб;
проведення заходів бойової підготовки (занять, тренувань тощо).

130. При опитуванні військовослужбовців, що проводиться під час стройового огляду, інспектування чи перевірки військової частини, заява (скарга) може бути подана усно або в письмовій формі безпосередньо командирі (начальнику), який проводить опитування, або особі, яка здійснює інспектування чи перевірку.

131. Якщо військовослужбовець виявить факти розкрадання чи псування державного, у тому числі військового майна, незаконного витрачання коштів, корупційних правопорушень (правопорушень, пов'язаних з корупцією), а також недоліки у стані озброєння, зброї, військової та спеціальної техніки, чи інші факти, що мають ознаки кримінального або адміністративного правопорушення, можуть завдати або завдають шкоди військовій частині, він повинен доповісти про це безпосередньому командирі (начальнику).

Військовослужбовець не може бути звільнений чи примушений до звільнення з військової служби, притягнутий до відповідальності чи підданий з боку командира (начальника) негативним заходам впливу (переведення, атестація, зміна умов служби, відмова в призначенні на вищу посаду, скорочення грошового забезпечення тощо) або загрозі таких заходів впливу у зв'язку з повідомленням ним про правопорушення вчинені іншою особою.

132. Розгляд заяв (скарг), у тому числі запитів на інформацію, командирами (начальниками) здійснюється у порядку, визначеному у законах України “Про звернення громадян”, “Про доступ до публічної інформації”, а в частині, яка стосується корупційних правопорушень або правопорушень пов’язаних з корупцією, також у порядку, визначеному Законом України “Про запобігання корупції”.

Застереження командирів (начальників)

133. Застереження є найбільш дієвою адміністративною (службовою) процедурою, яка дозволяє негайно вплинути на поведінку військовослужбовця і дотримання ним встановлених порядку і правил.

Приводом для застереження командира (начальника) вважається незнання військовослужбовцем певних вимог, стандартів чи правил або відсутність у військовослужбовця бажання сумлінно їх виконувати або розуміння, чому він повинен їх виконувати.

134. Забороняється робити застереження з питань виконання вимог, порядку і правил, про які військовослужбовець не був проінформований належним чином. В цьому випадку командир (начальник) повинен вжити відповідних заходів щодо доведення до військовослужбовця зазначеної інформації.

135. У випадку, коли військовослужбовець обізнаний стосовно встановлених вимог, порядку або правилах, але свідомо не виконує їх, до військовослужбовця має бути застосована дисциплінарна влада відповідних командирів (начальників).

136. Застереження командира (начальника) має містити конкретну вимогу щодо виконання військовослужбовцем певних дій або заборони таких дій.

Командир (начальник), який робить застереження, повинен зазначити до яких саме негативних наслідків може привести нехтування встановленими вимогами, порядком і правилами, що порушуються військовослужбовцем.

Командирам (начальниками), що роблять застереження, забороняється принижувати честь і гідність військовослужбовця, до якого воно звернено.

137. Зроблене застереження не позбавляє командира (начальника) права на застосування, при необхідності, заходів дисциплінарного впливу.

Вручення військовослужбовцям зброї, озброєння, військової та спеціальної техніки

138. Вручення військовослужбовцям зброї, озброєння, військової та спеціальної техніки є почесним ритуалом.

139. Зброю, озброєння, військову та спеціальну техніку вручають військовослужбовцям, які прийняли Військову присягу (підписали зобов'язання) після проведення занять з вивчення бойових (технічних) можливостей зразків зброї, озброєння, військової та спеціальної техніки, їх ролі і місця в сучасному бою, а також вивчення вимог безпеки.

140. Перед врученням особовому складу зброї, озброєння, військової та спеціальної техніки командири підрозділів перевіряють їх технічний стан та справність.

141. Командир військової частини про закріплення зброї, озброєння, військової та спеціальної техніки за визначеним особовим складом військової частини видає наказ, в якому також встановлює дату та час їх урочистого вручення.

142. Порядок вручення військовослужбовцям зброї, озброєння, військової та спеціальної техніки визначається Керівниками державних органів.

Безпека військової служби

143. Безпека військової служби – стан військової служби, який забезпечує та відображає ступінь захищеності діяльності особового складу та військових частин (підрозділів) від впливу загроз та небезпек, інших негативних факторів та чинників.

Забезпечення безпеки військової служби – система організаційних, соціально-економічних, медичних, психологічних, екологічних, технічних, правових та інших заходів, яка підтримує безпечні умови військової служби і забезпечує реалізацію законних прав і інтересів особового складу, запобігання заподіянню шкоди його життю та здоров'ю, а також життю та здоров'ю цивільного населення, шкоди навколишньому природньому середовищу, виконання вимог пожежної безпеки під час службової діяльності військових частин (підрозділів).

144. Керівництво безпекою військової служби є основною складовою частиною діяльності командирів (начальників) усіх рівнів. Ґрунтується на статутних вимогах до внутрішнього порядку у військовій частині (підрозділі), належній організації внутрішньої, гарнізонної та вартової служб. Відповідальність за безпеку військової служби несе командир (начальник).

145. Загальні вимоги щодо організації безпеки військової служби визначаються Керівниками державних органів.

Інспектування

146. Інспектування – форма перевірки підрозділу (військової частини) з метою встановлення ступеня їх готовності до виконання завдань за призначенням, стану озброєння, військової та спеціальної техніки, наявності запасів матеріально-технічних засобів, стану приміщень (споруд) для розміщення особового складу, а також дотримання правил носіння військової форми одягу та спорядження військовослужбовцями.

147. Інспектування підрозділу (військової частини) проводяться шляхом проведення перевірки готовності до виконання завдань за призначенням та/або огляду.

148. Перевірка готовності до виконання завдань за призначенням здійснюється шляхом проведення контрольних заходів бойової підготовки та приведення військової частини (підрозділу) у ступені бойової готовності.

149. Огляд проводиться, як правило, у складі військової частини (підрозділу) у строю зі зброєю та із визначеним штатним озброєнням, військовою та спеціальною технікою.

150. Зміст та порядок перевірки готовності до виконання завдань за призначенням, проведення огляду військової частини (підрозділу) визначається Керівниками державних органів.

Приведення військової частини (підрозділу) у ступені бойової готовності

151. Приведення військової частини (підрозділу) у ступені бойової готовності проводиться з метою підготовки військової частини до виконання завдань за призначенням.

152. Приведення військової частини (підрозділу) у ступені бойової готовності здійснюється згідно з планом, що розробляється командиром військової частини і затверджується старшим командиром (начальником).

153. Приведення військової частини (підрозділу) у ступені бойової готовності здійснюється командирами (начальниками), яким надано це право Керівниками державних органів.

154. Перевірка бойової, мобілізаційної готовності, готовності до реалізації функціональних завдань військової частини з проведенням заходів в повному обсязі або частково може здійснюватися тільки за наказами (письмовими розпорядженнями) Керівників державних органів або керівників військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України.

155. Порядок перевірки та повноваження посадових осіб щодо перевірки бойової, мобілізаційної готовності, готовності військової частини (підрозділу) до виконання завдань за призначенням визначається Керівниками державних органів.

Перевезення військ (сил) та охорона військового майна під час перевезень транспортом

156. Військові частини (підрозділи) й команди великої чисельності для перевезення транспортом формуються у колони (військові ешелони, військові команди).

157. Охорона бойової та іншої техніки, матеріальних засобів під час перевезення військ (сил) транспортом здійснюється вартами, що віднаряджуються від військових частин (підрозділів), які їх перевозять.

Транспорт з військовими вантажами охороняється вартами, віднарядженими від підрозділів охорони та супроводу військових вантажів або інших підрозділів військових частин.

158. Порядок організації військових перевезень, а також порядок охорони бойової та іншої техніки, матеріальних засобів під час перевезення військ (сил), а також транспорту з військовими вантажами визначається Міністерством оборони України.

159. Особовий склад колон (військових ешелонів, військових команд), варт, які супроводжують транспорти з військовими вантажами, а також інші військовослужбовці, при їх знаходженні (переміщенні) на шляхах сполучення підпорядковуються відповідному військовому коменданту на транспорті.

Захист довкілля

160. Захист довкілля регулюється природоохоронним законодавством України.

161. Заходи із захисту довкілля на військових об'єктах організуються з метою збереження рослинного та тваринного світу, недопущення погіршення екологічного стану, виникнення небезпеки для життя та здоров'я військовослужбовців і населення, раціонального використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання забрудненню навколишнього природного середовища, а також ефективну систему управління відходами, управління ризиками у галузі хімічної, біологічної, радіаційної та ядерної безпеки.

Основний принцип захисту довкілля – запобігання, захист та відновлення навколишнього природного середовища на військових об'єктах.

162. Кожен військовослужбовець зобов'язаний вживати усіх можливих заходів щодо збереження навколишнього природного середовища та мінімізації шкоди довкіллю.

Цивільно-військове співробітництво

163. Успішне виконання завдань військовими частинами (підрозділами) залежить від ефективного використання ними невійськових сил та засобів, підтримання порозуміння, довіри та підтримки з боку цивільного населення.

164. Цивільно-військове співробітництво – це системна, планомірна діяльність військових частин (підрозділів) та/або військовослужбовців у налагодженні та підтриманні безперервної ефективної взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, громадськими та релігійними об'єднаннями, цивільним населенням з метою створення сприятливих умов для виконання завдань за призначенням, участі у координації з надання гуманітарної допомоги цивільному населенню в районі виконання завдань, попередження негативного впливу та перешкоджання з боку цивільного населення.

165. Основні форми та методи цивільно-військового співробітництва визначаються Керівниками державних органів.

ЧАСТИНА ІІІ. ВНУТРІШНІЙ ПОРЯДОК

Розділ І. Загальні положення

166. Внутрішній порядок – це додержання визначених цим Статутом правил розміщення, повсякденної діяльності, життя і побуту військовослужбовців у військовій частині, несення бойового чергування, вартової, внутрішньої (чергової та вахтової), гарнізонної служб з метою забезпечення готовності військової частини до виконання завдань за призначенням.

167. Внутрішній порядок забезпечується:
розумінням, свідомим і неухильним виконанням командирами (начальниками), усіма військовослужбовцями обов'язків, визначених законами України, цим Статутом та іншими нормативно-правовими актами, виданими на їх виконання;

створенням у місцях розташування військових частин (підрозділів) належних та безпечних умов для повсякденної діяльності, життя й побуту військовослужбовців, що відповідають вимогам цього Статуту;

виконанням розпорядку дня, якісною організацією усіх видів підготовки та забезпечення;

чіткою організацією бойового чергування, вартової, внутрішньої (чергової та вахтової), гарнізонної служб;

додержанням правил експлуатації озброєння, бойової та іншої техніки, а також заходів безпеки.

168. Організація повсякденної діяльності і внутрішнього порядку у військовій частині та підрозділах здійснюється на підставі наказу командира військової частини, який видається на підставі вимог цього Статуту із урахуванням особливостей виконання військовою частиною завдань за призначенням, а також умов її розташування.

Виходячи зі специфіки виконання завдань командир військової частини може встановлювати додаткові обмеження стосовно внутрішнього порядку.

Розділ II. Організація повсякденного життя військовослужбовців у військовій частині.

169. Територія військової частини – це земельна ділянка разом з будівлями (спорудами), яка надана для постійного або тимчасового розміщення військових частин (підрозділів).

170. При тимчасовому розміщенні військових частин (підрозділів) поза межами постійної дислокації місце розташування військової частини (підрозділу) визначається старшим начальником, а межі розташування військової частини (підрозділу) визначаються командиром військової частини.

171. Територія військової частини, як правило, поділяється на адміністративно-господарську (розміщення штабу, гуртожитків, навчальних об'єктів тощо) та технічну (розміщення парку, складів, спеціальних споруд, майстерень тощо).

172. Для зберігання, обслуговування, ремонту і підготовки до бойового застосування озброєння, військової та спеціальної техніки, матеріально-технічних засобів на території військової частини обладнуються постійні або польові (тимчасові) парки (стоянки техніки).

173. У разі розміщення у військовому містечку кількох військових частин наказом начальника гарнізону призначається старший військового містечка (один із командирів військових частин, розміщених у цьому військовому містечку).

174. Загальний порядок допуску на територію (в розташування) військових частин визначається Керівниками державних органів.

Організація пропускнуго режиму у військовій частині покладається на командира військової частини.

175. Умови розміщення військовослужбовців на території військової частини мають передбачати:

приміщення для відпочинку (сну) під час виконання завдань (перебування) на території військової частини;

приміщення для переодягання, зберігання військової форми одягу, елементів екіпіровки та особистих речей;

вбиральні та душові кімнати, забезпечені засобами гігієни;

приміщення та обладнання для прання, сушіння та прасування, а також ремонту одягу.

176. Порядок організації розміщення і проживання військовослужбовців на території (розташуванні) військової частини (підрозділу), загальні умови утримання будівель, приміщень і споруд військових частин визначаються Керівниками державних органів.

Виходячи зі умов розташування військової частини (підрозділу), специфіки виконання завдань військовою частиною (підрозділом) командир (начальник) може створювати додаткові умови розміщення військовослужбовців.

177. Військовослужбовці різної статі розміщуються, як правило, окремо.

178. Військовослужбовцям на території (в розташуванні) військової частини (підрозділу) забороняється:

зберігати та розміщувати (розповсюджувати) агітаційні політичні і пацифістські матеріали, здійснювати збір підписів під будь-якими зверненнями;

зберігати алкогольні напої, наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори або їх аналоги, а також токсичні, радіоактивні та інші небезпечні матеріали;

організовувати азартні ігри та/або брати в них участь.

179. Порядок користування військовослужбовцем під час виконання обов'язків військової служби особистими засобами мобільного зв'язку та портативними електронними пристроями, призначеними для відображення, відтворення та обробки текстової, графічної, звукової інформації та відео-звуко запису, що представлена в електронному вигляді, встановлюється командиром (начальником).

Розподіл часу та розпорядок дня

180. Для військовослужбовців встановлюється п'ятиденний сорока годинний робочий тиждень з двома вихідними днями.

181. Виконання бойових завдань, заходів підготовки військ (сил), бойове чергування, несення служби в добовому наряді та інші заходи, пов'язані із

забезпеченням готовності до виконання завдань за призначенням, здійснюються у будь-який час та дні тижня без обмеження загальної тривалості їх проведення.

182. Розподіл часу в умовах повсякденної діяльності військової частини (підрозділу) здійснюється таким чином, щоб забезпечити готовність до виконання завдання за призначенням, ефективне планування та проведення заходів бойової (оперативної) підготовки, належний рівень побуту, відпочинку й харчування, забезпечення можливості задоволення духовних та релігійних потреб військовослужбовців, зміцнення їх здоров'я та фізичного розвитку.

183. Розподіл часу у військовій частині (підрозділі) протягом доби і протягом тижня здійснюється згідно з розпорядком дня.

Розпорядок дня встановлюється командиром військової частини (підрозділу) з урахуванням, покладених на військову частину (підрозділ) завдань, умов дислокації і розквартирування, можливостей матеріально-технічної бази, а також навчальних програм (планів).

У розпорядку дня для військовослужбовців передбачається час на виконання обов'язків військової служби і час для відпочинку (позаслужбовий час).

184. Збільшення часу виконання обов'язків військової служби та/або обмеження позаслужбового часу (часу для відпочинку) військовослужбовця в умовах повсякденної діяльності не допускається, крім виняткових випадків з метою недопущення зриву виконання завдань військовою частиною (підрозділом) за призначенням на підставі відповідного письмового наказу.

185. У разі виконання військовослужбовцем обов'язків військової служби у позаслужбовий час, йому надається відповідний час для відпочинку (як правило протягом наступного тижня) або за його бажанням виплачується збільшене грошове забезпечення в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Порядок обліку часу залучення військовослужбовців у позаслужбовий час визначається Керівниками державних органів.

186. Військовослужбовці (крім курсантів вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти та військовослужбовців строкової служби) мають право на вільне залишення території військової частини у позаслужбовий час, а з поважних причин і з дозволу безпосереднього командира (начальника) – у час виконання обов'язків військової служби.

Курсантам вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти надаються звільнення з розташування таких закладів у години, порядку та черговості, встановленому керівниками відповідних вищих військових навчальних закладів та військових

навчальних підрозділів (закладів) вищої освіти. Надання звільнень курсантам не повинно шкодити освітньому процесу та негативно впливати на рівень виконання навчальних планів (програм).

Військовослужбовцям строкової служби надаються звільнення з розташування військових частин (підрозділів) у порядку, встановленому Керівниками державних органів.

187. Вихідні, святкові та неробочі дні є днями відпочинку для всього особового складу (крім військовослужбовців, залучених до бойового чергування та несення вартової, внутрішньої (чергової та вахтової), гарнізонної служб, а також виконання інших обов'язків військової служби).

188. Виїзд військовослужбовців за межі гарнізону здійснюється з повідомленням безпосереднього командира (начальника).

189. Контроль за виконанням розпорядку дня здійснюють безпосередньо командири військових частин, командири та головні сержанти підрозділів.

190. В окремих випадках (за узгодження з командиром (начальником), який затвердив розпорядок дня) командир (начальник) підрозділу має право змінити виконання його окремих елементів.

Навчальні заняття

191. Підготовка військової частини (підрозділу) до виконання завдань за призначенням є основною складовою повсякденної діяльності військової частини (підрозділу) та військовослужбовців і здійснюється під час навчальних занять.

192. На навчальних заняттях повинен бути присутнім весь особовий склад військової частини (підрозділу). Від занять звільняються військовослужбовці, які несуть бойове чергування, залучені до вартової, внутрішньої (чергової та вахтової), гарнізонної служб, або відсутні з поважних причин (відпустка, хвороба, відрядження тощо).

193. Заходи, визначені планом (розкладом) занять, можуть переноситися лише за рішенням командира військової частини.

Тривалість проведення занять може змінюватись керівником занять за погодженням з командиром військової частини у випадку не засвоєння навчального матеріалу військовослужбовцем (підрозділом).

Організація харчування

194. Військовослужбовці, які забезпечуються харчуванням за рахунок держави, приймають їжу в їдальнях або інших спеціально відведених (призначених) для цього місцях.

195. Харчування організовується з дотриманням таких умов: інтервали між прийманням їжі впродовж дня, не можуть перевищувати 7 годин; після приймання їжі протягом 30 хвилин навчальні заняття не проводяться, а роботи не виконуються.

196. Для військовослужбовців, що виконують завдання військової служби і у зв'язку з цим відсутні на сніданку, обіді чи вечері, залишається відповідна кількість їжі.

Заявки на залишення їжі подаються командирами підрозділів через чергового роти (підрозділу) черговому військової частини.

197. Норми харчування військовослужбовців та норми заміни продуктів харчування затверджуються Кабінетом Міністрів України.

198. Порядок здійснення контролю за організацією харчування визначається Керівниками державних органів.

Розділ III. Збереження і зміцнення здоров'я військовослужбовців

Загальні положення

199. Збереження і зміцнення здоров'я військовослужбовців – невід'ємна частина їх підготовки до виконання військового обов'язку.

200. Збереження і зміцнення здоров'я військовослужбовців досягається шляхом проведення заходів, спрямованих на створення здорових умов служби і побуту та виконання санітарних, протиепідемічних і лікувально-профілактичних заходів.

201. Обов'язком кожного військовослужбовця є збереження і зміцнення власного фізичного та психічного здоров'я, ведення здорового способу життя, дотримання режиму здорового харчування і відпочинку.

Обов'язком командира (начальника) є сприяння у створенні умов для виконання військовослужбовцями зазначених вимог.

Санітарні та протиепідемічні заходи

202. Санітарні заходи – це комплекс організаційних, адміністративних, інженерно-технічних, медичних, нормативних, екологічних, ветеринарних та інших заходів, спрямованих на усунення або зменшення шкідливого впливу на

військовослужбовців та працівників негативних факторів середовища життєдіяльності, запобігання виникненню і поширенню інфекційних хвороб, масових неінфекційних захворювань (отруень) та їх ліквідацію.

203. У кожній військовій частині (підрозділі) повинні бути забезпечені відповідні умови щодо додержання військовослужбовцями санітарних заходів, зокрема правил особистої і колективної гігієни, а також їх гігієнічного виховання.

204. Протиепідемічні заходи – це комплекс організаційних, медичних, ветеринарних, інженерно-технічних, адміністративних, режимно-обмежувальних та інших заходів, що здійснюються з метою запобігання занесенню, виникненню, поширенню інфекційних та паразитарних хвороб серед особового складу, локалізації та ліквідації їх осередків і спалахів.

Протиепідемічні заходи проводяться в комплексі із санітарними та профілактичними заходами.

205. З метою попередження та розповсюдження у військовій частині (підрозділі) інфекційних хвороб військовослужбовцям, як правило, проводяться запобіжні щеплення, які можуть бути плановими і за епідемічними показаннями.

Планові запобіжні щеплення проводяться особовому складу військової частини відповідно до календаря профілактичних щеплень, а щеплення за епідемічними показаннями – за наказом командира (начальника) у випадку виникнення загрози поширення інфекційних хвороб.

Щеплення проводяться після медичного огляду військовослужбовця, у разі відсутності у нього відповідних медичних протипоказань.

206. У разі виявлення інфекційного хворого у військовій частині, проводиться його ізоляція і госпіталізація, а також здійснюються поточні дезінфекційні заходи, спостереження за контактними особами і посилення санітарно-гігієнічного контролю.

У разі потреби, за рішенням командира (начальника) у військовій частині (підрозділі) запроваджуються режимно-обмежувальні заходи.

207. Порядок організації санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів визначаються Керівниками державних органів.

Лікувально-профілактичні заходи

208. Лікувально-профілактичні заходи – це ряд послідовно пов'язаних заходів адміністративного і діагностично-оздоровчого характеру, які проводяться на підставі вимог нормативних документів та спрямовані на збереження і зміцнення здоров'я військовослужбовців, забезпечення їх високої працездатності і боєздатності, запобігання та зниження

захворюваності, працевтрат і дострокового звільнення особового складу з військової служби, своєчасне виявлення і лікування хворих військовослужбовців та якнайшвидше відновлення їх здоров'я.

209. Основними лікувально-профілактичними заходами є диспансеризація, амбулаторне, стаціонарне, санаторно-курортне лікування та медична реабілітація, а також військово-лікарська та лікарсько-льотна експертиза військовослужбовців.

Виконання лікувально-профілактичних заходів, встановлених медичною службою військової частини, є обов'язковим для усіх військовослужбовців.

210. Військовослужбовці зобов'язані негайно повідомити про захворювання безпосередньому командирі (начальникові). Командир (начальник) зобов'язаний вжити відповідних заходів щодо забезпечення надання військовослужбовцю медичної допомоги.

211. Рекомендації про часткове або повне звільнення військовослужбовців від виконання службових обов'язків тривалістю до 6 діб надається начальником медичної служби (лікарем) військової частини і підлягають виконанню посадовими особами військової частини (підрозділу).

Про звільнення від виконання службових обов'язків військовослужбовців (крім військовослужбовців строкової служби) на підставі довідки начальника медичної служби (лікаря) і про вихід їх на службу після хвороби оголошується в наказі командира військової частини.

212. Порядок організації та проведення диспансеризації, амбулаторного, стаціонарного, санаторно-курортного лікування та медичної реабілітації, військово-лікарської експертизи військовослужбовців визначається Керівниками державних органів.

Положення про лікарсько-льотну експертизу затверджується Міністерством оборони України.

ЧАСТИНА IV. ВНУТРІШНЯ СЛУЖБА

Розділ I. Загальні положення

213. Внутрішня служба – це комплекс заходів направлений на організацію повсякденної діяльності військових частин (підрозділів) та військовослужбовців згідно з цим Статутом, а також іншими нормативно-правовими актами, з метою забезпечення готовності їх до виконання завдань за призначенням, забезпечення безпеки військової служби та підтримання у військовій частині (підрозділі) військової дисципліни, збереження життя і здоров'я військовослужбовців.

214. Внутрішньою службою у військових частинах та підрозділах керують їх командири.

За організацію внутрішньої служби відповідає заступник командира військової частини.

215. Загальні спеціальні обов'язки та права військовослужбовців під час несення внутрішньої служби, вимоги щодо організації та несення внутрішньої служби затверджуються Керівниками державних органів.

216. Спеціальні обов'язки та права військовослужбовців, які залучаються до несення внутрішньої служби, особливості організації внутрішньої служби у військовій частині визначаються відповідними інструкціями, що затверджуються наказами командира військової частини на підставі вимог цього Статуту та з урахуванням організаційної структури, розміщення та завдань військової частини (підрозділу).

217. Під час несення внутрішньої служби зі стрілецькою зброєю забороняється користуватися особистими засобами мобільного зв'язку та портативними електронними пристроями, призначеними для відображення, відтворення та обробки текстової, графічної, звукової інформації та відео-звуко запису, що представлена в електронному вигляді.

Розділ II. Добовий наряд

218. Добовий наряд призначається для забезпечення боєготовності, охорони та оборони особового складу, території (розташування) військової частини (підрозділу), зброї, озброєння, військової та спеціальної техніки, боєприпасів, іншого військового майна, своєчасного вжиття заходів для запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій, припинення правопорушень у військовій частині (підрозділі).

219. Склад добового наряду, його озброєння, порядок та строки проведення підготовки (інструктажів, занять тощо) особового складу призначеного до складу добового наряду, та відповідальних осіб, за їх проведення визначається наказом командира військової частини.

220. Особовому складу добового наряду під час виконання обов'язків надається не менше 4 годин для відпочинку лежачи (сну).

ЧАСТИНА V. БОЙОВЕ ЧЕРГУВАННЯ

221. Бойове чергування є виконанням бойового завдання та найвищою формою підтримання бойової готовності військ (сил) у мирний час.

Бойове чергування – особливий вид чергування спеціально призначених сил та засобів, постійно готових до виконання завдань, що виникають раптово,

своєчасного передавання наказів, команд, розпоряджень на приведення військових частин у вищі ступені бойової готовності, забезпечення керування ними під час підготовки та ведення бойових дій, оборони повітряного простору і захисту державного кордону.

222. Бойове чергування здійснюється черговими силами і засобами, призначеними від військових частин (підрозділів).

До складу чергових сил входять бойові обслуги, чергові зміни пунктів управління, сили і засоби бойового застосування, забезпечення та обслуговування.

223. Склад чергових сил і засобів, ступені їх бойової готовності, тривалість, порядок бойового чергування та підготовки особового складу, зброї, озброєння, військової та спеціальної техніки до чергування, а також загальні спеціальні обов'язки та права військовослужбовців, які залучаються до бойового чергування, визначаються Керівниками державних органів.

ЧАСТИНА VI. ГАРНІЗОННА СЛУЖБА

224. Військові частини, розташовані (дислоковані) постійно чи тимчасово в населеному пункті (пунктах) або поза ним (ними), територіально об'єднуються в гарнізон.

Для взаємодії з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями і громадянами гарнізонам визначаються зони відповідальності.

225. Гарнізони утворюються за рішенням Головнокомандувача Збройних Сил України.

Межі гарнізону та зони відповідальності визначаються з урахуванням адміністративно-територіального устрою і встановлюються наказом командувача військ оперативного командування, а в містах Києві, Вінниці та Одесі – наказом Головнокомандувача Збройних Сил України.

226. У кожному гарнізоні наказом командувача військ оперативного командування, а в містах Києві, Вінниці та Одесі – наказом Головнокомандувача Збройних Сил України, призначаються начальник гарнізону та комендант гарнізону.

227. Начальник гарнізону відповідає за забезпечення додержання військової дисципліни в гарнізоні, проведення гарнізонних заходів за участю військ (сил) і має право видавати накази, обов'язкові до виконання усіма військовими частинами, дислокованими в межах гарнізону, командами та окремими військовослужбовцями, які перебувають у межах гарнізону, незалежно від відомчого підпорядкування.

Начальник гарнізону для виконання невідкладних завдань має право залучати особовий склад, транспортні засоби та відповідну спеціальну техніку військових частин гарнізону.

228. У разі розміщення у військовому містечку кількох військових частин наказом начальника гарнізону з командирів цих частин призначається старший військового містечка.

229. Обов'язки начальника гарнізону, коменданта гарнізону та старшого військового містечка визначаються Головнокомандувачем Збройних Сил України.

230. Гарнізонні заходи з участю військ, порядок їх організації та проведення визначаються Міністерством оборони України.

231. Порядок проведення Військового поховального ритуалу визначається законом.

ЧАСТИНА VII. ВАРТОВА СЛУЖБА

Розділ I. Загальні положення

232. Вартова служба призначена для охорони та оборони важливих військових об'єктів, іншого військового майна та охорони осіб, яких тримають у дисциплінарному батальйоні (частині).

233. Несення вартової служби є виконанням бойового завдання.

234. Для несення вартової служби призначається варта – озброєний підрозділ, віднаряджений для виконання завдань з охорони та оборони важливих військових об'єктів, іншого військового майна, осіб, яких тримають у дисциплінарному батальйоні (частині) (далі – об'єкти охорони), а також для виставлення почесних постів.

235. Варти можуть бути внутрішніми (корабельними), у тому числі воєнізованої охорони, (далі – внутрішня варта) або спеціальними.

236. У внутрішні (корабельні) варти призначаються військовослужбовці як правило від одного підрозділу військової частини (корабля).

З метою посилення охорони військових об'єктів дозволяється до складу варти разом із військовослужбовцями призначати особовий склад воєнізованої охорони від однієї з ними військової частини.

Особливості організації спільного несення служби на постах, розміщення у вартовому приміщенні, зберігання зброї та боєприпасів визначається Міністерством оборони України.

237. Для охорони осіб, яких тримають на гауптвахтах та кімнатах для тимчасово затриманих військовослужбовців, а також у спеціальних палатах закладів охорони здоров'я, призначаються чергові зміни.

238. Порядок і умови тримання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців, обладнання місць їх тримання, порядок організації несення служби черговими змінами, а також порядок організації та здійснення конвоювання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців визначається Міністерством оборони України.

239. Для безпосередньої охорони та оборони об'єктів охорони із складу варту виставляються чатові.

240. Чатовим є озброєний вартовий, який виконує бойове завдання щодо охорони та оборони дорученого йому поста.

241. Постом є все доручене для охорони та оборони чатовому, а також місце або ділянка місцевості, на якій він виконує свої обов'язки.

До постів також належать об'єкти та ділянки місцевості, що охороняються за допомогою технічних засобів охорони або вартових собак.

242. Загальні вимоги щодо організації та несення вартової служби, у тому числі склад варт, загальні спеціальні обов'язки та права службових осіб варті, порядок підготовки та перевірки варт, їх озброєння, зберігання зброї та боєприпасів у варті, її видачі та заряджання/розряджання, організація внутрішнього порядку, обладнання вартового приміщення та поста, перелік та зразки документації, що стосується вартової служби, вартова форма одягу, порядок охорони об'єктів, у тому числі із використанням технічних засобів охорони та/або вартових собак, затверджується Міністерством оборони України.

243. Порядок організації вартової служби, спеціальні обов'язки та права військовослужбовців, які залучаються до несення вартової служби, у кожній військовій частині визначається щорічно наказом командира військової частини на підставі вимог цього Статуту та з урахуванням організаційної структури, умов розміщення та завдань військової частини (підрозділу).

244. Тривалість перебування чатового на посту встановлює командир військової частини залежно від пори року, погодних умов і температури повітря. При цьому, безперервне перебування чатового на посту без зміни не має перевищувати 4 годин.

245. Командири військових частин (підрозділів), від яких віднаряджаються варти, несуть відповідальність за добір і розподіл особового складу варт, його підготовку до несення служби, за справний стан зброї (спеціальних засобів) та боєприпасів.

246. Забороняється призначати до варт військовослужбовців, які:
не склали Військової присяги;
не засвоїли відповідної програми підготовки;
вчинили правопорушення, стосовно якого ведеться розслідування;
хворі, а також тих, які за своїм морально-психологічним станом тимчасово не можуть нести вартову службу.

247. У ніч напередодні заступання у варту військовослужбовці не повинні нести ніякої іншої служби або залучатися до занять чи робіт.

248. Під час несення вартової служби забороняється користуватися особистими засобами мобільного зв'язку та портативними електронними пристроями, призначеними для відображення, відтворення та обробки текстової, графічної, звукової інформації та відео-звуко запису, що представлена в електронному вигляді.

249. За організацію вартової служби відповідає заступник командира військової частини.

Розділ II. Загальні права та обов'язки осіб варт щодо застосування зброї та фізичної сили

250. Застосуванню фізичної сили, вогнепальної та холодної зброї, якщо дозволяють обставини, мають передувати попередження про намір їх використання.

Без попередження фізичну силу, зброю можуть застосовувати у разі виникнення загрози життю або здоров'ю військовослужбовців, нападу на чатового, на об'єкти, які охороняють, вартове приміщення або зміну, що прямує до постів (з постів).

За неможливості уникнення застосування сили (зброї) це не повинно перевищувати межі, необхідної для виконання покладених на чатових спеціальних обов'язків.

У разі заподіяння чатовими шкоди особовий склад варти забезпечує в найкоротший строк подання домедичної допомоги потерпілим.

Про застосування фізичної сили (зброї) чатовий (розвідний) негайно доповідає начальникові варті, а начальник варті – черговому варт (черговому військової частини).

251. Перевищення повноважень у застосуванні сили (зброї) має наслідком відповідальність, встановлену законом.

252. Чатовий має право та застосовує зброю без попередження у разі явного нападу на нього або на об'єкт, що він охороняє.

253. Усіх осіб, які наближаються до поста або до забороненої зони, позначеної покажчиками, крім начальника варти, помічника начальника варти, свого розвідного та осіб, яких вони супроводжують, чатовий зупиняє вигуком "Стій, назад" або "Стій, обійти справа (зліва)".

За невиконання особою, яка наближається до поста або до забороненої зони, вимоги "Стій, назад" або "Стій, обійти справа (зліва)" чатовий, озброєний стрілецькою зброєю, попереджає порушника вигуком "Стій, стрілятиму" й негайно викликає начальника варти або розвідного. Якщо порушник не виконує цієї вимоги, чатовий досилає патрон у патронник і робить попереджувальний постріл угору. Якщо порушник не виконує й цієї вимоги та намагається проникнути на пост чи до об'єкта, який охороняють (перетнути заборонену зону), або якщо він після такої спроби вдається до втечі, то чатовий застосовує зброю.

За невиконання особою, яка наближається до поста або до забороненої зони, вимоги "Стій, назад" або "Стій, обійти справа (зліва)" чатовий, озброєний багнетом, попереджує порушника вигуком "Стій, буде застосована зброя" і негайно викликає начальника варти або розвідного та не послабляючи уваги за об'єктом, що охороняє, стежить за поведінкою порушника до прибуття резервної групи на чолі з начальником варти, розвідним.

254. В умовах поганої видимості, коли з відстані, яку зазначають у таблиці постів, не можна розгледіти осіб, які наближаються до поста або до забороненої зони, чатовий зупиняє їх вигуком "Стій, хто йде?".

Якщо на вигук чатового надійде відповідь "Іде начальник варти (помічник начальника варти, розвідний)", чатовий наказує: "Начальник варти (помічник начальника варти, розвідний), до мене, решта – на місці". За потреби чатовий вимагає, щоб особа, яка наближається до нього, освітила своє обличчя. Переконавшись, що той, хто назвався, справді начальник варти (помічник начальника варти, розвідний), чатовий допускає до себе всіх осіб, які прибули. Якщо той, хто назвався начальником варти (помічником начальника варти, розвідним), виявиться невідомим або якщо особи, які перебувають з ним, не виконують вимогу чатового залишитися на місці, чатовий попереджає порушників вигуком "Стій, стрілятиму". За невиконання порушником цієї вимоги чатовий застосовує зброю без попереджувального пострілу угору.

Якщо відповіді немає, то чатовий попереджає: "Стій, стрілятиму" ("Стій, буде застосована зброя") та діє відповідно до частини другої або третьої статті 253 цього Статуту.

255. Про затримання порушника чатовий повідомляє у вартове приміщення, та, не послабляючи уваги, й далі охороняє об'єкт, який йому доручено, одночасно спостерігаючи за поведінкою порушника.

У крайніх, невідкладних випадках або за несправності засобів зв'язку й сигналізації чатовий може викликати на пост начальника варти або розвідного пострілом угору.

Чатові інших постів, почувши постріл або стрілянину, зобов'язані повідомити про це засобами зв'язку начальника варти і посилити пильність, а за можливості – надати вогневу підтримку.

256. Коли необхідно вступити в рукопашний бій для захисту себе або об'єкта, чатовий повинен рішуче і сміливо діяти багнетом і прикладом.

257. Розвідний має право та застосовує зброю як особисто, так й складом зміни вартових для відбиття нападу на чатового, на зміну вартових та на об'єкт, який охороняють.

258. Начальник варти має право та застосовує зброю без попередження як особисто, так й складом варти у разі озброєного нападу на об'єкти, які охороняються, на чатових, вартове приміщення, зміну, що прямує до постів (із постів).

259. Начальник чергової зміни охорони і конвоювання на гауптвахті має право та застосовує зброю для припинення заворушення серед засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих (за умови виникнення безпосередньої загрози життю і здоров'ю людей) або до засудженого, узятого під варту, заарештованого та затриманого, які намагаються втекти. У цих випадках до застосування зброї він має голосом та пострілом угору попередити осіб, проти яких буде застосовано зброю.

Розділ III. Тримання військовослужбовців на гауптвахті

260. Для виконання покарань військовослужбовців, засуджених до арешту, військовослужбовців, на яких накладено адміністративне стягнення у виді арешту з утриманням на гауптвахті, тримання узятих під варту та затриманих військовослужбовців обладнується спеціальне приміщення – гауптвахта. На полігонах, у навчальних центрах та районах виконання бойових завдань можуть обладнуватися для цих цілей спеціальні намети.

261. Для тримання затриманих військовослужбовців, обладнується кімната для тимчасово затриманих військовослужбовців.

262. У кімнаті для тимчасово затриманих військовослужбовців можуть триматися військовослужбовці, затримані:

за підозрою або у разі вчинення кримінального правопорушення – до передачі їх органам досудового розслідування;

на підставі протоколу про затримання, складеного слідчим або прокурором;

без документів;

за вчинення адміністративних правопорушень;

за порушення військової дисципліни у стані сп'яніння;

за порушення правил обігу наркотичних засобів і психотропних речовин.

263. У кімнаті для тимчасово затриманих військовослужбовців можуть триматися затримані особи у військовій формі одягу без документів, до встановлення їх особи.

264. Якщо гауптвахта розташована на великому віддаленні, за рішенням начальника гарнізону в одній із військових частин гарнізону може обладнуватися спеціальна кімната для перебування тимчасово затриманих військовослужбовців (кімната для тимчасово затриманих).

265. Строки знаходження затриманих у кімнаті для тимчасово затриманих військовослужбовців визначаються законом.

Порядок тримання тимчасово затриманих військовослужбовців та обладнання спеціальної кімнати для їх перебування (кімнати для тимчасово затриманих) визначається Міністерством оборони України.